

Till Hylte kommun

Synpunkter, yttrande över Region Hallands förslag om att införa Friare val av hjälpmedel, Regionens remissyttrande till kommunerna i Halland

Ärende/remissnr.: Friare val av hjälpmedel

Vi, HRF Hörselskadades distrikt i Halland, vill framföra följande synpunkter – yttrande angående Region Hallands förslag om att införa Friare val av hjälpmedel.

I remissunderlaget – handlingarna nämns att det handlar specifikt om brukare med ett långvarigt behov av hjälpmedel och där brukaren önskar att själv inköpa och sköta sitt hjälpmedel. Brukaren ska ha tillräcklig insikt och erfarenhet om sin egen funktionsnedsättning, rehabilitering eller habilitering och hjälpmedelsbehov för att kunna göra ett bra val. Det ska också föreligga ett långvarigt behov av hjälpmedel. Det blir då möjligt att välja andra hjälpmedel än de som erbjuds som lån från landsting/ region.

Men i remissunderlaget nämns ingenting om hur stort underlaget som egentligen finns för Friare val av hjälpmedel. Hur många brukare kvalificerar sig till nämnda krav, att själv kunna bedöma det hjälpmedel man vill köpa? Hur många brukare finns det som lever upp till alla kriterier för att få använda Friare val av hjälpmedel?

Är det värt att satsa stora summor (1,6 milj. kr) på "friare val" när man inte vet hur stort antal det finns och som kommer att använda sig av det?

Vad kommer den information som brukaren får innehålla? Oerhört viktigt att den är rätt. Kommer brukaren att klara av det ansvar med underhåll och eventuella reparationskostnader om något händer. Vad för skötselansvar och försäkringar gäller? Hur vet man att det är kvalitet på produkten? Försäkringar för hjälpmedel, omfattar hemförsäkringen för hela hjälpmedlet? Faktorer som gör valet av friare hjälpmedel osäkert.

Hur många företag/leverantörer vill sälja produkten/tjänsten? Det ställs krav från Regionen på dessa, vilket är rätt. Men vill man som företag hantera och ansluta sig till sådana ekonomisystem m.m.? Allra helst när man inte vet hur stort kundunderlaget kommer att bli.

Hur många företag/leverantörer finns det? Blir det konkurens utsatt på rätt sätt med få företag? Om det är få brukare, hur många företag vill vara med och sälja?

Hur kommer leverantörernas personal att kunna klara av den dubbla rollen med att vara både försäljare och arbetsterapeut/audionom för en produkt? Det kommer att uppstå en situation med vilseledande information. Exempel är att man kanske vill ge/"sälja" en produkt som är betydligt dyrare än värdet på vouchern och kanske vill man att brukaren själv skall betala mellanskillnaden. Är det rätt? Får brukaren informationen om att det finns ett likvärdigt hjälpmedel på samma värde som vouchern? Ett annat exempel är att brukaren får en produkt som är betydligt billigare än vouchern och företaget tar mellanskillnaden själv.

Detta strider mot de mest grundläggande principerna för så väl vårdetik som affärsetik.

Hur kontrollerar man att brukare får rätt produkt till det pris som voucher är på? Får man någon koll på de hjälpmedel som man med den skattefinansierade vouchern/checken används till? Hur stort påslag på inköpspriset av en produkt är OK från leverantörens sida?

Det finns en stor risk att kostnaderna skenar iväg om man inte har någon kontroll och det kommer att bli en merkostnad för Regionen med granskning/kontroll av Friare val av hjälpmedel.

Bifogar en skrivelse till Socialutskottet från Hörselskadades Riksförbund om införande av hörselcheckar till hörapparater, detta beskriver på ett likvärdigt sätt följderna med voucher/check till hjälpmedel enligt Friare val av hjälpmedel.

Vi vill förtydliga att det här i Halland inte handlar om hörapparater, men hörhjälpmedlen kan behandlas på samma sätt

Som det står i remissunderlaget så finns i dagsläget ingen statistik som tydligt kan påvisa att brukaren har fått det bättre och är nöjdare samt att landstingen gör några besparingar när det gäller pengar, tid eller andra resurser.

Det är märkligt att man lägger så mycket pengar på ett projekt med så lite motivering till varför man vill ha detta. Man hänvisar enbart till en försöksverksamhet som gjordes för flera år sedan. Det finns gott om erfarenheter sedan dess och det som inte framgår i beslutsunderlaget är att brukarna faktiskt haft en del invändningar.

Nyligen gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att göra en utvärdering och konsekvensanalys av det hårt kritiserade "fritt val av hjälpmedel", i det ingår bland annat hörselcheckar. Regeringen vill att Socialstyrelsen ska lägga särskilt fokus på att belysa och analysera hur den enskildes kostnader för hjälpmedel har påverkats där det finns "fritt val". Denna skrivning har samband med de missförhållanden som Hörselskadades Riksförbund har slagit larm om, bland annat i rapporten "Myternas marknad".

Även Statens medicinsk-etiska råd (Smer) är kritisk till användandet av checkar, en slags medfinansiering. Man menar att det strider mot människovärdesprincipen.

Smer konstaterar att behovet ska styra vården – inte plånboken: "Att öppna för att patienter med medfinansiering kan köpa sig till en mer avancerat hjälpmedel strider mot likarättstolkningen av människovärdesprincipen."

Återigen finns det anledning till att säga nej till Friare val av hjälpmedel.

Ekonomi, att lägga 1,6 milj. kr på så osäkert antal användare där hälften är administrationskostnader kan inte vara lönsamt, bättre att utveckla/förbättra de två befintliga alternativ med egenansvar eller ordinarie förskrivningsprocess.

Vi är emot finansieringen som sker genom checksystem eller voucher, inte Friare val.

Med de osäkerhetsfaktorer som nämns ovan samt med anledning av att det pågår nationella utredningar om voucher/checkar så skall man inte införa Friare val av hjälpmedel nu.

Beslut: Med ovan nämnda synpunkter föreslår vi Hylte kommun att avslå regionstyrelsens förslag till beslut avseende Friare val av hjälpmedel.

För HRF, Hörselskadades distrikt i Halland

Ordförande Jan Fryklund

Tel. 0733-59 88 86

Distriktets hörselgrupp

Jarl Carlsson

Tel. 0346-153 93, 070-38 153 93

Dan Engberg

Tel. 070-399 90 81

E-post: dan.engberg@telia.com

Information från HRF Distrikt Halland om vad som händer med "Friare val av hjälpmedel" i Sverige inför Region Hallands beslut

Statens medicinsk-etiska råd kritiserar hörselcheckar – stor framgång för HRF

Det är inte etiskt godtagbart med så kallad "medfinansiering" av hörapparater – att patienter uppmanas att lägga till pengar för att få andra hörapparater än de som landstinget erbjuder. Det slår Statens medicinsk-etiska råd (Smer) fast i en ny rapport. Rådet instämmer i HRF:s kritik mot så kallade "hörselcheckar", och ställer sig bakom de flesta av de problembeskrivningar som HRF presenterar i rapporten "Myternas marknad".

Strider mot människovärdesprincipen

Smer konstaterar att behovet ska styra vården – inte plånboken: "Att öppna för att patienter med medfinansiering kan köpa sig till en mer avancerad hörapparat strider mot likarättstolkningen av människovärdesprincipen."

Smer framhåller också att en dyrare hörapparat inte självklart är bättre, även om försäljare hävdar det. System med medfinansiering kan utnyttjas för vinnings skull: "att utsätta vårdsökande patienter för otillbörlig marknadsföring under parollen "Fritt vårdval" och ökat patientinflytande är utifrån ett etiskt perspektiv inte försvarligt".

Hård kritik mot ojämlik hörselvård

Precis som HRF är Smer kritiska till att det finns en uppsjö av olika hörselvårdsavgifter: "Att egenavgifterna och utbudet bland hörapparater i landstingens utbud skiljer sig så mycket åt över landet, strider mot principen om att vård ska ges på lika villkor."

Även "kostnadstak" på hörapparater är oetiska

Smer konstaterar även att kostnadstak är en form av medfinansiering av hörapparater – vilket därmed skulle innebära att inte heller kostnadstak är "etiskt godtagbara".

Kostnadstak innebär att den som behöver hörapparater som kostar över en viss nivå måste betala den överskjutande summan ur egen ficka, vilket i praktiken innebär att ett fåtal personer med särskilda behov drabbas av ett slags straffavgift. HRF har under många år krävt att alla kostnadstak ska avskaffas (kallas "särskild tilläggskostnad" i årsrapporten). Vi lyckades få bort denna konstruktion i flera landsting, men kostnadstak finns fortfarande kvar i Kronoberg, Gotland och Jämtlands län.

Viktigt erkännande av HRFs arbete

Smers ställningstaganden innebär ett viktigt erkännande av HRFs arbete mot hörselcheckar, för en trygg och jämlik hörselvård i hela landet.

Statens medicinsk-etiska råd är tillsatt av regeringen för att belysa medicinsk-etiska frågor ur ett övergripande samhällsperspektiv. Rådet består av företrädare för de politiska partierna samt sakkunniga.

Läs mer på www.hrf.se/nyheter

Nu ska "fritt val" utvärderas av Socialstyrelsen

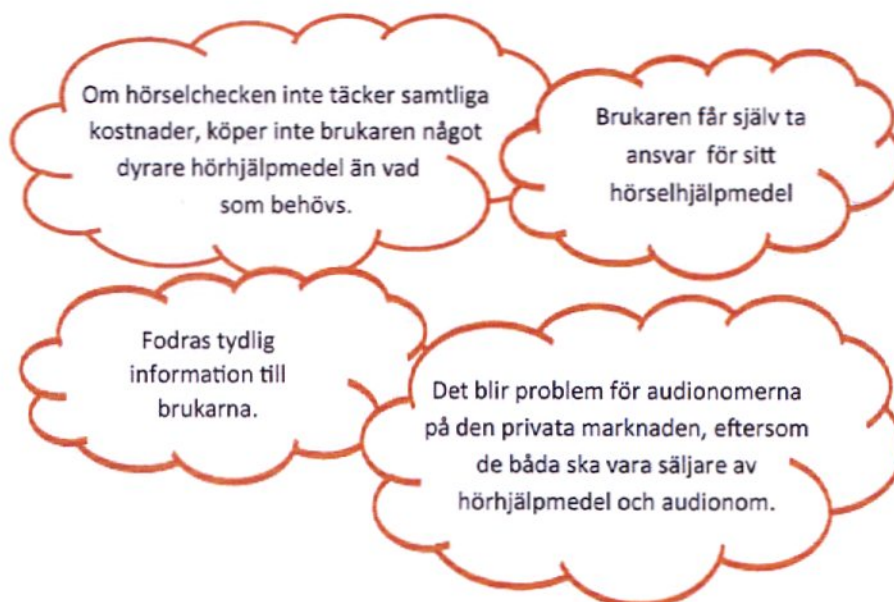
Nyligen gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att göra en utvärdering och konsekvensanalys av det hårt kritiserade "fritt val av hjälpmedel", bland annat hörselcheckar. Detta är något som HRF har efterlyst under lång tid, och HRF har nu med en representant i en av referensgrupperna. Regeringen vill att Socialstyrelsen ska lägga särskilt fokus på att belysa och analysera hur den enskildes kostnader för hjälpmedel har påverkats där det finns "fritt val". Denna skrivning har samband med de missförhållanden som HRF har slagit larm om, bland annat i rapporten "Myternas marknad".

Friare val av hjälpmedel i Halland

Regionen beställde en utredning om av Friare val av hjälpmedel.

Syftet är att de som använder hjälpmedel ska få ökat inflytande och delaktighet vid valet av hjälpmedel. HRF Distrikt i Halland utsåg en grupp som skulle försöka ta våra medlemmars intressen tillgodosedda.

Svårigheterna om det blir Friare val av hjälpmedel i Halland

**HRF är emot finansiering som sker genom checksystem eller voucher, inte Friare val.
Hoppas till slut att regionen beslutar att inte ingå i Friare val av hjälpmedel i Halland.**

För HRF Distriktets Hörselgrupp

Jarl Carlsson, HRF Falkenberg

Tel. 0346-153 93

Kerstin Johansson, HRF Hylte

Tel. 0345-311 39

axet@telia.com

Kent Jarnestål, HRF Kungsbacka

Tel. 0300- 725 68

kent.jarnestal@telia.com

För mer information, vänligen kontakta någon av oss

"Avslå regeringens förslag om att stimulera införande av hörselcheckar"

Bästa ledamöter i Socialutskottet,

Den 25 mars behandlar ni proposition 2013/14:67: "Mer inflytande för den enskilde i valet av hjälpmedel". Det blir ett viktigt ställningstagande som får konsekvenser för landets 450 000 hörselskadade med hörapparat. Därför är det viktigt att tänka efter – innan ni fattar beslut.

Vi, Hörselskadades Riksförbund (HRF), vänder oss starkt emot den del av propositionen som innebär att ett flertal statliga myndigheter åläggs att verka för att individualiserade checksystem ska införas för hjälpmedel i samband med hörselrehabilitering. Detta system med hörselcheckar har redan prövats i Stockholms läns landsting och Region Skåne, och resultaten är nedsläående.

Legitimerade audionomer hamnar på två stolar. De ska prova ut och ge neutral rådgivning angående hörapparater, men är samtidigt försäljare av hjälpmedel. Någon valmöjlighet finns inte heller för den enskilde audionomen. Systemet med hörselcheckar tvingar alla audionomer inom den primära hörselrehabiliteringen att ta på sig dessa dubbla roller. Detta strider mot de mest grundläggande principerna för såväl vårdetik som affärsetik.

Landstingets hörselcheck blir en grundersättning. Den som vill ha hjälpmedel utöver checknivån får betala ur egen kassa. Det innebär en betydande risk för att principen lika vård för alla bit för bit överges och att en ny verklighet smyger sig på där plånbokens storlek bestämmer hur bra du kan höra.

Tyvärr finns också exempel på hur privata försäljare utan landstingets insyn satt sitt pris på hörhjälpmedel på samma nivå som hörselchecken. Det innebär ingen extra kostnad för den enskilde, men får till följd att skattepengar på ett oskäligt sätt hamnar i privata företags fickor. Varken Stockholms läns landsting eller Region Skåne har längre någon koll på vilka hörapparater som de med skattepengar finansierade hörselcheckarna används till.

Någon ordentlig uppföljning och konsekvensutredning av dessa och andra problem som uppstått med det system för "fritt val av hjälpmedel" som införts i Stockholm och Skåne har inte genomförts. Att som propositionen föreslår ändå ge Myndigheten för delaktighet, en nyckelaktör för funktionshinderpolitiken i Sverige, Konkurrensverket och Socialstyrelsen i uppdrag att verka för att också andra landsting genomför liknande checksystem är oacceptabelt. Det är att ut-

nyttja statliga myndigheter som ideologiska torpeder för en politik som inte levt upp till vad som förespeglats.

Vi uppmanar därför Socialutskottets ledamöter att avslå den del av propositionen som handlar om statliga myndigheters skyldighet att verka för ett individualiserat checksystem för hjälpmedel. Vi anser också att en ny hjälpmedelsutredning behöver tillsättas, som bland annat ska göra ordentliga genomlysningar och konsekvensanalyser av de experiment med hörselcheckar som nu pågår.

Med vänlig hälsning

Hörselskadades Riksförbund (HRF)
Jan-Peter Strömgren, förbundsordförande